

tabirini yapılan sancağın kanunname-ki, bunun, toponomi ve tarihi coğrafya için ne kadar kıymetli bir nesne, bu ekeği tanımlamak istemiş ve tıce olduğu izahın müstahzandır. Son zamanlarda Türk Tarih Kurumu'nun bu nevi mesaiye ve neşriyata büyük bir ehemmiyet vererek, azalarını ve bu sâhade çalıışanların bir kısmına imparatorluğun diğer sâhalarını âit tahrir defterlerini tıctık hatlarını âit örnek vermiş ayrıca, defterden bir örnek vermiş olmak için 10 sahifeli faksimile olarak eklenmiş ve bir de bu sancağın o zamanki hudutlarını ve köylerin yerlerini gösteren bir harita koymuştur ehemmiyet kazanmaktadır.

M. TAYYİB GÖKBİLGİN

Robert Mantran, *Histoire de la Turquie*, Paris, Presses Universitaires de France, 1952, 139 Sa. («Que savez-vous de l'Asie?» koleksiyonu No. 539).

Vaktisiz ölmüşüyle Yakın Şark için büyük bir boşluk bırakan Prof. J. Sauvage'in hatıralarına ihtifal edilmiş olan bu eserde Türk tarihi, başlangıcından 1951 yılı sonlarına kadar, ana hatlarıyla müfessal edilmiştir. Türklerin İslam'ı kabul etmelerinden önceki tarihlerinden bahseden bir girişten sonra, müellif altı kısımda esas mevzuuna tedkik etmektedir. Birinci kısım Selçuklulara tahsis olunmuştur. Buna Anadolu beylikleri ve Osmanlı imparatorluğunun kuruluşu devri bîhâşî taktib etmektedir. Osmanlı devrinin yükselişi, alçalış ve lejhat devirleri birer ayrı kısım teşkil etmektedirler. Son kısım ise İktisadi ve Türkiye Cumhuriyeti devirlerini içine almaktadır. Meis içinde üç bürfa bulunan kitabın sonuna Garp devletlerinde yayınlamış eserleri ihtiva eden kısa ve özül bir bibliyografya eklenmiştir.

Eserde ilk gözet çarpın hususiyet yılında gösteren müellif bu hususta müellifin tarafsızlığını muhafaza ede-

cephesini, Türk hükümiyeti devrindeki Macaristan'ın siyasi, idari, ve içtimaî tarihini aydınlatmaktadır. Badapeşte Tarihî, Osmanlı Türkleri ve Macarlar (1936-1938), Macaristan'daki türkların mülliyet sistemi gibi. Diğer bir kısım da bize bu sâhade rehberlik, yol göstericilik yapacak mahiyetdeki tedkik mahsulüdür. İşte «Estergom sancağının 1570'deki tahriri» adlı tahrif eser bu türdendir. Bu eser, bir tahrir defterinin resmî kayıtların aynen neşrinde ve bunların tefsiri ile ve umumî müfessallerin birliğinde, verilen geniş malûmatı ihtiva eden ön-özetin mürekkeptir ki, bu mükademe, «Türk Vergi Tahrirleri» seriyesiyle 1947'de Bollaten'de (sayı 43) neşredilmiştir.

Fekete Lajos, defterin başlığını tahrir ederek başlamakta, sonra sırası takipile Havas-ı hümayün, Zânet, Tınar, kasabe, köy ve neşrilerini bunların sahipleri ile müfessallerini, varidatını birer birer göstermektedir. Köy isimleri, meşkin veya gayri meşkin mezarca isimleri, başlıyalarda izah edilerek bugünkü istinleri ve yerleri, nereye bağli bulunduğlarını işaret olmaktadır. Eğer dâba evvelki defter neşriyatında tamas edilmişler varsa bu hususta müfessaller hâve edilmektedir. Köy ve şânis isimlerinin okunusunda tereddütler bu defterinde belirtilmekte olup bunların macarca veya türkeçe ve şivasa eslerinden bulunup bulunmadıkları hakkında da bazı müfessal eklenmektedir. Zaten bu hususlar önsözde de uzatılmadıya münakasa edilmiştir. Müellif, kitabı zeyl olarak Budin, Estergom, Hatvan ve Novgrad Havalarının kanunlarındaki ziral vergilere defterin baş tarafı noksan bulundukları için, bu nevi kayıtların başında

Fekete Lajos, *Estergom sancağının 1570 yılı vergi tahriri* (Az Estergom ni szandék 1570. é adóösszeírása, Budapest 1948, Magyar Történettudományi Intézet: Magyar Tarih Emlékfüzet).
Macar tarihçiliğinde, şimdiye kadar, Türk kaynaklarına bilhassa büyük bir ehemmiyet atfedildiği malûmdur. Geçen asrın son yarısında bu vâdide yapılan gayretler ve çalıışmalar başlıca iki istikamet takip etmiş: Birincisi Türk münevverleri, enlari ve kronikierinin umumiyetle Macarlar ve Balkan mülliflerine âit veridükleri malûmata vâkıf olarak bunları tahrif, tefsir ve tenkit etmek keyfiyeti idi. Bu hususta en ön safta Tabry József zikredilebilir. İkincisi de Türk Arşiv vesikalarının, bu arada Osmanlı imparatorluğunun bahis mevzuu mahakeları ve mukalaları âit tahrir defterleri mühteviyatının bilhassa ve bunlara istinaden ennik, sosyal ve ekononik tarihlerinin anlaşılması meselsiydi. Bu sanada da A. Székely, Antal Veltes ve Ernő Kemmerer isimlerindeki Macar müdeklik ve tarihçilerini göçmektedir. Bu asrın birinci yarısında ve zamanımızda bu iki istikametteki tarin arayışlarını netlemeden ve bilhassa, Türk kronikierinin artık yeni bir şey öğretmediği ve gayri kâfi görüldüğü mülahazasıyle, ikinci kısım faaliyetler üzerinde dikkat ve etimamı takdir çok müsimir neticelere vâkıf olan; tarhin bu sâhade çalıışın herkesin takdir ve şükranını kazanan Macar tarihçisi Fekete Lajos olmuştur. Şa son 8-10 sene zarfında meydana getirildiği etüd ve monografiler ki kısmen türköyve de terimle olmuştular, bizi bilhassa yakından alakadar etmektedir. Bunların bir kısmı bize tarihini bir